

یونیدو: اقدامات دولت گذشته ایران، ساختار تولید صنعتی را تضعیف کرد

تحلیلی بر عملکرد رقابت‌پذیری صنعتی در اقتصاد ایران از نگاه سازمان توسعه صنعتی ملل متحد (یونیدو) نشان می‌دهد: ساختار تولید صنعتی ایران از سال ۲۰۱۰ به بعد تضعیف شده و از نقش بخش صنعت هم از بعد ارزش افزوده صنعتی و سهم در اقتصاد ملی و هم از بعد سطح فناوری کاسته شده است.

یافته‌های این مطالعه نشان می‌دهد شاخص عملکرد رقابت صنعتی (CIP) ایران در سال ۲۰۲۰ با امتیاز ۴۶ هزارم در جایگاه ۵۵ام جهان قرار گرفت. وضعیت عملکرد رقابت‌پذیری صنعتی ایران پایین‌تر از متوسط جهانی (۶۲ هزارم) قرار دارد.

بررسی تحولات ساختار تولید و تجارت صنعتی ایران در دو دهه اخیر نشان می‌دهد ساختار تولید صنعتی ایران از سال ۲۰۱۰ به بعد تضعیف شده و از نقش بخش صنعت هم از بعد ارزش افزوده صنعتی و سهم در اقتصاد ملی و هم از بعد سطح فناوری کاسته شده است، به نحوی که سهم بخش صنعت در اقتصاد کشور در سال ۲۰۲۰ (سال ۱۳۹۹) به ۱۲.۹ درصد و سهم صنایع با فناوری متوسط و پیشرفته به حدود ۴۴ درصد تنزل پیدا کرد. به عبارت دیگر در سال‌های برنامه پنجم و ششم توسعه در مقایسه با دو برنامه سوم و چهارم توسعه، ساختار تولید صنعتی کشور تضعیف شد و از نقش آن در اقتصاد ملی کاسته شد.

در مقابل اما، ساختار تجارت یا صادرات صنعتی روند رو به بهبودی داشته است؛ به گونه‌ای که سهم صادرات صنعتی از کل صادرات غیرنفتی کشور از حدود ۹ درصد در سال ۲۰۱۰ به حدود ۴۰ درصد در سال ۲۰۲۰ و سهم صادرات محصولات با سطح فناوری متوسط و پیشرفته نیز از حدود ۱۸ به ۳۳ درصد افزایش پیدا کرد. بنابراین می‌توان نتیجه گرفت که عملکرد صنعتی کشور در سال‌های برنامه پنجم و ششم توسعه از بعد تحول در ساختار تولید صنعتی دارای پیشرفت و تحول در بعد تحول در ساختار تجارت صنعتی دارای پیشرفت بوده است.

همچنین بررسی داده‌های سری زمانی یونیدو بیانگر متوقف شدن موتور خلق ارزش در بخش صنعت ایران و قرار گرفتن میزان ارزش افزوده صنعتی حول رقم ۶۰ میلیارد دلار در یک دهه اخیر است. به عبارت دیگر میزان ارزش افزوده بخش صنعت ایران در یک دهه اخیر با رقم سال ۲۰۰۹ (سال ۱۳۸۸) یکسان است. براساس نتایج مطالعات پایش محیط کسب‌وکار می‌توان نتیجه گرفت تشدید و تداوم تحریم‌های غرب از اوایل دهه ۹۰ و به دنبال آن «اورشونینگ» نرخ ارز بویژه در اوایل سال ۱۳۹۷، عدم ثبات در مقررات و بیخشنده‌های دولتی، عدم مدیریت مناسب زنجیره‌های تأمین مواد اولیه و تأمین سرمایه در گردش واحدهای تولیدی و در نهایت افزایش سرسام‌آور هزینه‌های مبادله، مهمترین دلایل متوقف شدن موتور خلق ارزش در بخش صنعت ایران طی یک دهه اخیر است.

اتاق بازرگانی ایران اعلام کرد

تلاش امریکا برای محدود کردن اقتصاد چین

اتاق بازرگانی ایران در جدیدترین تحلیل خود از وضعیت اقتصاد جهانی، به پیگیری دولت بایدن برای اعمال محدودیت‌هایی جدید در مسیر اقتصاد چین پرداخته است.

در چهل و نهمین گزارش از سلسله گزارش‌های «پایش تحولات تجارت جهانی»، گلچینی از تحولات اخیر در دو لایه جهانی و منطقه‌ای محیط ژئواکونومیک ایران ارائه شده و آخرین روندها و پیش‌بینی‌های اقتصادی تهیه شده توسط بزرگ‌ترین نهادهای اقتصادی بین‌المللی، در قالب داده‌های تازه مورد واکاوی قرار گرفته‌اند.

در بخش تحولات جهانی، به چشم‌انداز انرژی جهان در سایه حمله روسیه به اوکراین پرداخته شده است. آژانس بین‌المللی انرژی در گزارش «چشم‌انداز سالانه انرژی جهان» که اخیراً منتشر شده اعلام کرد این احتمال وجود دارد که در پی تحریم غرب در واکنش به حمله روسیه به اوکراین، روسیه «هرگز» قادر به بازیابی موقعیت خود در بازار جهانی انرژی نگردد. همچنین ادامه جنگ‌های اقتصادی آمریکا و چین از دیگر تحولات مهم جهانی است که در این گزارش مورد بررسی قرار گرفته است. اخیراً ایالات متحده از اتحادیه اروپا خواسته صادرات نیمه‌های دارا به چین اعمال کند. دولت بایدن از اتحادیه اروپا خواسته اطلاعات صادرات تا محدودیت‌های دو جانبه ایالات متحده در صادرات به چین، مشابه آنچه آمریکا و اتحادیه اروپا در اوایل امسال با مسکو انجام دادند را تقویت کند. آن‌ها از سوی‌سوز امور خارجه چین، اخیراً ایالات متحده را به دلیل اعمال کنترل‌های جدید صادراتی بر پکن، ناقض قوانین تجارت آزاد دانست. از منظر او، ایالات متحده مقررات جدیدی را برای کنترل صادرات به چین، محدود کردن سرمایه‌گذاری در چین، نقض جدی قوانین تجارت آزاد و آسیب جدی به حقوق و منافع مشروع چین وضع کرده است که باید اصلاح شود.

در چهل و نهمین گزارش پایش تحولات تجارت جهانی اعلام شده است که کشورهای اتحادیه اروپا به دنبال تقویت موقعیت خود در مذاکرات با تأمین‌کنندگان و «معقول» شدن قیمت نهایی گاز هستند. در همین راستا، آن‌ها از ارائه یک مطرح «موقت» با هدف کاهش قیمت گاز حمایت کرده‌اند و روند خرید مشترک گاز خود را افزایش می‌دهند. در خبری دیگر و در پی ضرب‌الاجل روسیه به منظور تعیین تکلیف سهام شرکت سوئدکو تا ۱۱ نوامبر، این شرکت انرژی ژاپنی تصمیم به حفظ ۳۰ درصد از سهام خود در نهاد جدیدی که پروژه نفت و گاز صالحین-۱ در خاور دور روسیه را مدیریت می‌کند، گرفته است.

این گزارش در بخش تحولات منطقه‌ای به تجارت ترکیه و پاکستان پرداخته شده است. سفیر ترکیه در اسلام‌آباد اخیراً اعلام کرده که این کشور می‌کوشد تجارت با پاکستان را به حداقل ۵ میلیارد دلار طی دو تا سه سال آینده افزایش دهد؛ زیرا هر دو کشور پتانسیل قابل‌توجهی برای گسترش تجارت در بسیاری از کالاها دارند.

ایران حلقه وصل ترکیه و پاکستان محسوب می‌شود و خط ریلی اسلام‌آباد-تهران-استانبول سال‌هاست مطرح شده است. کوشش این دو کشور برای توسعه روابط برای ایران به عنوان حلقه وصل از منظر ترانزیتی می‌تواند واجد اهمیت باشد. توسعه گفت‌وگوهای سه‌جانبه بر محور روابط تجاری میان پاکستان ترکیه و ایران می‌تواند مسیر گسترش روابط را تسهیل کند.

گفت‌وگوی «ایران» با رایزن و نماینده رسمی دو اتاق بازرگانی فدراسیون روسیه در ایران:

روس‌ها تجارت با ایرانی‌ها را به چینی‌ها و هندی‌ها ترجیح می‌دهند

رقبای تجار ایرانی در روسیه در حال حاضر ترک‌ها، چینی‌ها و هندی‌ها هستند

روس‌ها بعد از عملیات ویژه نظامی، همکاری با ایران را به عنوان کشور دوست و برادر در اولویت قرار دادند

تجار ایرانی در مذاکره با روس‌ها تعارف را کنار بگذارند

گروه اقتصادی/ از مهرماه ۱۴۰۰ که دولت سیزدهم فعالیت خود را آغاز کرد، موضوع توسعه همکاری‌های اقتصادی با کشورهای همسایه مطرح شد. کشورهایی که در دولت گذشته دیده نشدند و تنها امید در آن مقطع، همکاری تجاری با اروپایی‌ها بود.

در راستای توسعه همکاری با کشورهای همسایه، ابراهیم رئیسی از آبان ماه سال گذشته سفر به کشورهای همسایه و مذاکره برای توسعه روابط را شروع کرد و در ادامه سفرهای خود ۲۹ دی ماه وارد مسکو شد. در این سفر رئیسی و پوتین گفت‌وگوهای سازنده‌ای داشتند و قرار شد فصل جدیدی از همکاری‌ها بین دو کشور آغاز شود.

بر اساس آمار ثبت شده، حجم مبادلات تجاری روسیه و ایران در سال گذشته با افزایش ۸۲ درصدی به رکورد ۴ میلیارد دلار رسید و در ۳ میلیارد دلار و واردات از ایران حدود یک میلیارد دلار شد. در نیمه اول سال جاری نیز تجارت دو کشور افزایش ۷۰ درصدی داشته است.

توسعه مبادلات و همکاری‌های مشترک در شرایطی در حال پیگیری است که هفته گذشته هیأت ۱۴۰ نفره از روسیه که یکی از بزرگ‌ترین هیأت‌های تجاری طی ۲۰ سال اخیر بود، وارد ایران شد و در این میان بخش خصوصی دو کشور، نشست‌های تخصصی برگزار کردند تا بتوانند در ماه‌های آتی به فعالیت‌های مشترک خود عمق بیشتری بدهند.

درخصوص چگونگی افزایش همکاری‌های اقتصادی ایران و روسیه با عباس میرزایی قاضی، رایزن و نماینده رسمی دو اتاق بازرگانی فدراسیون روسیه در ایران که اخیراً اعتبارنامه نمایندگی اتاق بازرگانی استاورویل او در ایران امضا شده است، گفت‌وگویی ترتیب دادیم که در نظرتان می‌گذرد.

برای اینکه سطح مبادلات اقتصادی ایران و روسیه افزایش پیدا کند و ایران بتواند از فرصت خروج برندها از روسیه بهره بیشتری برد چه اقداماتی باید صورت گیرد؟

مهم‌ترین موضوع که در راستای آن می‌توان سطح مبادلات و روابط اقتصادی دو کشور را بیش از گذشته افزایش داد، شناخت است. متأسفانه در حال حاضر تجار دو کشور شناخت کافی از ذهنیت یکدیگر ندارند.

ضرورت دارد، ایران و روسیه نقشه راه مشترک داشته باشند؛ اولین گام در این بخش شناسایی و تفهیم ذهنیت‌های طرف مقابل است. تجار ایرانی به‌خاطر سال‌های متناهی که در شرایط تحریم بوده‌اند و به تبع آن قطع ارتباط با بازارهای بین‌المللی، رویه معمول تجارت در جهان را انجام نمی‌دهند و متأسفانه طی این سال‌ها که ایران تحت شدیدترین تحریم‌ها از سوی کشورهای غربی بوده است، ذهنیت تجاری جدیدی در ایران شکل گرفته که البته سرمنشأ آن تجارت سنتی است. در این میان تجار روس به دلیل آنکه تا به حال (قبل از تحریم‌ها) متصل به بازارهای جهانی بوده‌اند و با رویه جهانی کار کرده‌اند آشنایی با ذهنیت تجار ایرانی ندارند.

آشنا نبودن تجار روسیه به ذهنیت تجار ایرانی و بالعکس باعث شده که مناسبات تجاری دو کشور در سطح مورد انتظار قرار نگیرد یا اگر قرار بگیرد به کندی و دیرتر رخ دهد. از این رو ضرورت دارد این امر در آموزشگاه‌ها به خوبی آموزش داده شود.

رعایت پروتکل‌های تجاری دو طرف دیگر موردی است که باید به آن توجه داشت. روس‌ها پروتکل‌های تجاری خاص خودشان را دارند همانند ایران که پروتکل‌های تجاری مختص به خود را دارد. از

یکی از گلیه‌هایی که ایرانی‌ها از همکاری با روسیه دارند، این است که پاسخ نامه‌های ارسالی خود را دریافت نمی‌کنند. تصویری که آشنا نبودن با محیط تجاری روسیه سبب شده چنین مشکلاتی ایجاد شود

جهتی دو طرف باید آداب مذاکره با یکدیگر را بدانند. اگر موارد عنوان شده رعایت شده و مورد توجه قرار گیرد، می‌توان امیدوار بود که به سمت خیلی خوبی پیش برویم.

فعالان اقتصادی اعتقاد دارند که همکاری با تجار روس بسیار سخت است و از همین رو مذاکرات به سرعت به نتیجه نمی‌رسد. بعضاً دیده شده فعالان اقتصادی ایران که در حال مذاکره با تجار روسیه هستند نسبت به آینده و همکاری مشترک ناامید هستند. چرا چنین دیدگاهی در بین تجار ایرانی شکل گرفته و آیا اساساً این برداشت و نگاه درست است؟

روس‌ها همین نگاه و تفکر را نسبت به تجار و فعالان اقتصادی ایران دارند. حتی در آخرین سخنرانی‌ام در مسکو به این موضوع اشاره کردم که بهتر است تجارت با چین را به باد سپرد و با ایران همکاری و تجارت کرد، اما روس‌ها گفتند تجارت با ایران سخت است. تجارت با روس‌ها اصلاً سخت و دشوار نیست به شرط آنکه پروتکل‌های تجاری و ذهنیت آنها را بشناسیم.

روس‌ها بشدت به پروتکل‌های تجاری، مناسبات تجاری و مذاکراتی که صورت می‌گیرد، پایبند و در تجارت آدم‌های رک و بی‌تعرفی هستند. این در حالی است که ایرانیان به جهت فرهنگی که دارند حتی در مذاکرات تجاری هم اهل تعارف هستند.

یکی از گلیه‌هایی که ایرانی‌ها از همکاری با روسیه دارند، این است که پاسخ نامه‌های ارسالی خود را دریافت نمی‌کنند. تصور می‌کنم آشنا نبودن با محیط تجاری روسیه سبب شده چنین مشکلاتی ایجاد شود. برای آنکه جواب نامه دریافت شود باید در جای درست و مرتبط نامه‌نگاری صورت گیرد. روس‌ها در فعالیت اقتصادی، تجاری و گفت‌وگوهایشان بسیار دقیق هستند و اهل هیچ تعارفی نیستند. لذا برای آنکه بتوان با تجار روس همکاری بهتری داشت باید تعارف‌ها را کنار گذاشت و هر آن چیزی را که در مذاکرات درخصوص آن صحبت می‌شود، به صورت دقیق عملیاتی شود و مشمول زمان و تأخیر نشود؛ قول و قرار در تجارت بین‌الملل اهمیت بسزایی دارد.

سؤال این است چرا ترک‌ها، هندی‌ها و چینی‌ها با تجار روس

هیچ مشکلی ندارند و تجارت‌شان به خوبی در حال پیشروی است؟ رقبای تجار ایرانی در روسیه در حال حاضر ترک‌ها، چینی‌ها و هندی‌ها هستند. این کشورها در حال توسعه روابط خود با روسیه هستند. همکاری با روسیه، چالش‌های خاص خود را دارد اما همان‌طور که کشورهای رقیب در حال همکاری هستند به‌طور قطع تجار ایرانی هم می‌توانند سطح مناسبات تجاری خود را با این کشور افزایش دهند.

با توجه به اینکه تجار ایرانی نسبت به کشورهای رقیب خود در روسیه با قواعد بین‌الملل در تجارت فاصله دارند، به‌نظری می‌رسد کشورهای چین، ترکیه و هند با سرعت بیشتری بازار روسیه را بگیرند. آیا احتمال دارد چنین اتفاقی رخ دهد؟

روس‌ها تمایل زیادی به همکاری و تجارت با ایران دارند. اگر چنین تمایلی وجود نداشت احتمال آنکه رقیب بازار روسیه را از آن خود کنند، زیاد بود. روس‌ها بعد از عملیات ویژه نظامی (جنگ علیه اوکراین) همکاری با کشورهای را اولویت‌بندی کردند. در این اولویت‌بندی همکاری با ایران به عنوان کشور دوست و برادر در صدر قرار گرفته است.

چرا روسیه، ایران را در اولویت همکاری خود قرار داده است؟

به دلیل نوع تکنولوژی و پیشرفت‌های علمی بسیار زیادی که در ایران وجود دارد و همچنین وجود دانشمندان و متخصصان جوان و بی‌بدیل روسیه تمایل به همکاری بیشتری با ایران دارد. اگر کالا ایرانی و کشور غربی روی یک میز گذاشته شود تحت هیچ شرایطی قابل تفکیک نیست زیرا کالاهای ایرانی در بالاترین کیفیت تولید می‌شود و روس‌ها به این مهم رسیدند و درک کردند.

چین، هند و ترکیه چنین شرایطی را ندارند؟

چین که اصلاً چنین شرایطی را ندارد. هر چیزی که به چین سفارش داده می‌شود یک کپی بی‌کیفیت از آن تولید می‌شود، این در حالی است که در ایران با مهندسی معکوس کالا سفارش داده شده با کیفیت بیشتری از محصول اصلی به مرحله تولید می‌رسد. نمونه این امر در صنعت نساجی است. ایران در این حوزه پیشرفت قابل ملاحظه‌ای کرده و این در شرایطی است که پیش از این ترکیه خود را به عنوان صنعت مترقی در نساجی در جامعه بین‌الملل معرفی کرده بود.

چندی از موضوعاتی که سبب شده است، به ما (طرف روس) گفته بودند که قطب صنعت نساجی، ترکیه است، از همین رو به همراه یک هیأت به ترکیه رفتیم و در آنجا متوجه شدیم که این کشور پارچه و مواد اولیه مورد نیاز خود را از ایران تأمین می‌کند و به اسم و برند خود می‌فروشد. یکی از موضوعاتی که سبب شده کشورهای رقیب از ما پیشی بگیرند، وجود رایزنان بازرگانی متعدد و نحوه معرفی کالاها در کشور هدف صادرات است.

کشورهای رقیب ایران در بازار روسیه چه تعداد رایزن بازرگانی دارند؟

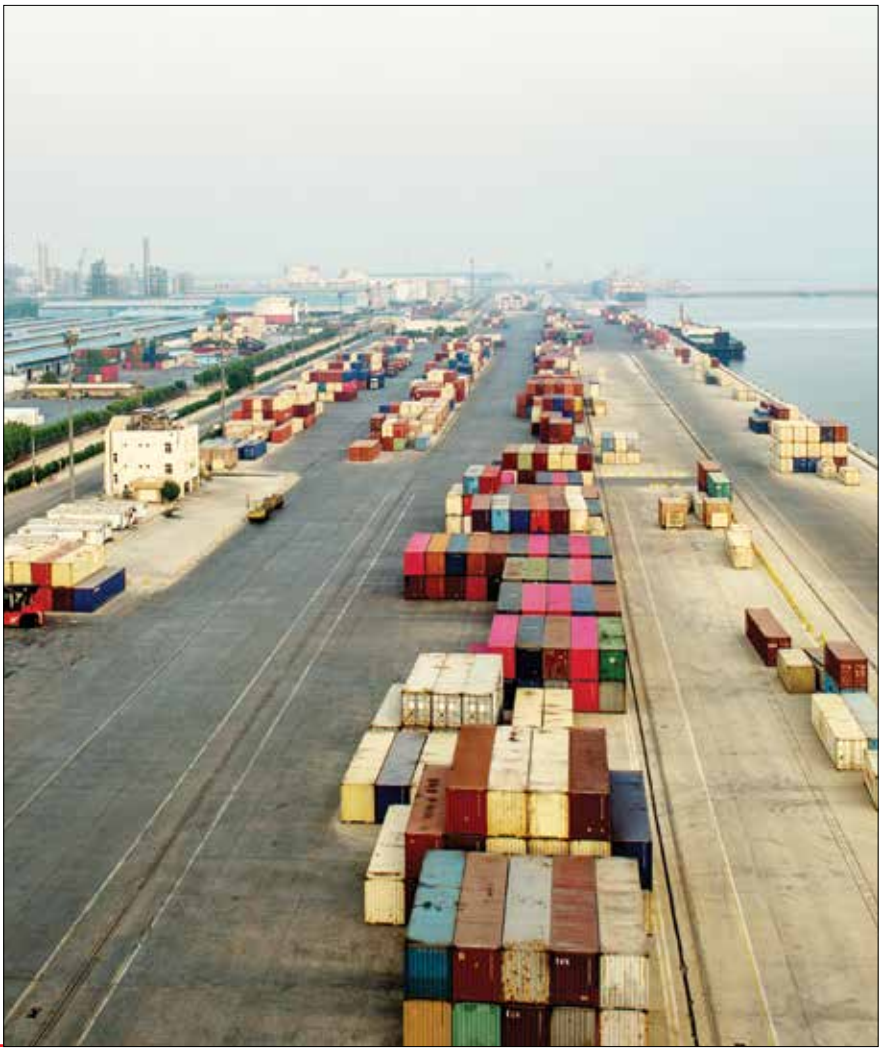
چین بیش از ۱۵ رایزن بازرگانی، ترکیه بیش از ۱۰ رایزن بازرگانی و هند حدود ۸ رایزن بازرگانی دارد که این افراد مبلغ کالاهای کشورشان هستند و از تمام فرصت‌ها برای معرفی محصولات‌شان به تجار روسیه استفاده می‌کنند. این در حالی است که ایران تنها یک رایزن بازرگانی در روسیه دارد.

مهم‌ترین توصیه‌ای که به تجار و فعالان اقتصادی ایران و روسیه دارید، چیست؟

فعالان اقتصادی دو کشور باید با زبان یکدیگر آشنا شوند. از آنجا که قرار است ایران و روسیه مبادلات تجاری و همکاری مشترک خود را افزایش دهند ضرورت دارد روس‌ها با زبان فارسی و تجار ایرانی با زبان روسی آشنا شوند. ما اکنون در روسیه در حال بازرگانی چند مرکز آموزش زبان فارسی به روسیه داریم. ما اکنون در روسیه در حال بازرگانی چند مرکز آموزش زبان فارسی به روسیه داریم. ما اکنون در روسیه در حال بازرگانی چند مرکز آموزش زبان فارسی به روسیه داریم.

روس‌ها ساختار تجاری خاص خود را دارند از همین رو باید به این مهم توجه مضاعف شود تا بتوان به بازار روسیه به خوبی گسترش دهد، مشترک، صادرات و... هر کدام دپارتمان خاص خود را دارد، به همین علت باید با شناخت کافی مذاکرات صورت گیرد. اگر نامه‌ای به دپارتمانی که غیرمرتبط با حوزه عنوان شده است، ارسال شود هیچ نتیجه‌ای نمی‌گیرید.

تکنه دیگر آنکه معمولاً جواب نامه‌ها به صورت ایمیل بین یک هفته تا ۱۰ روز داده می‌شود، اگر پاسخ داده نشد به بخش درستی ارسال نشده است. روس‌ها یک زمینه نامه‌های تجاری خود انجام می‌دهند که اگر تجار ایرانی هم آن را عملیاتی کنند به جرات می‌توانم بگویم حداقل ۸۰ درصد مشکلات مربوط به پیگیری نامه‌ها و مذاکرات حل می‌شود و آن این است که منتهی‌الیه سمت چپ نامه روس‌ها، شماره تماس مستقیم مسئول شده است.

عکس علی محمدی / ایران

تجارت با روس‌ها اصلاً سخت و دشوار نیست به شرط آنکه پروتکل‌های تجاری و ذهنیت آنها را بشناسیم. روس‌ها بشدت به پروتکل‌های تجاری، مناسبات تجاری و مذاکراتی که صورت می‌گیرد، پایبند و در تجارت آدم‌های رک و بی‌تعرفی هستند.

ناتوتکنولوژی، بیوتکنولوژی، قطعات لوازم یدکی خودرو، دارو و منسوجات از جمله محصولاتی هستند که ایران می‌تواند صادرات گسترده به روسیه داشته باشد

در حال حاضر ترکیه ۵۰ درصد فروشگاه‌های بزرگ روسیه را قبضه کرده است در صورتی که پوشاک ایرانی چیزی کمتر از منسوجات ترکیه ندارد و مهم‌تر اینکه مواد اولیه پوشاک ترکیه از ایران تأمین می‌شود

از آنجا که قرار است ایران و روسیه مبادلات تجاری و همکاری مشترک خود را افزایش دهند ضرورت دارد تجار روس با زبان فارسی و تجار ایرانی با زبان روسی آشنا شوند. ما اکنون در روسیه در حال بازرگانی چند مرکز آموزش زبان فارسی به روسیه داریم. ما اکنون در روسیه در حال بازرگانی چند مرکز آموزش زبان فارسی به روسیه داریم.

چین بیش از ۱۵، ترکیه بیش از ۱۰ و هند حدود ۸ رایزن بازرگانی در روسیه دارد که این افراد مبلغ کالاهای کشورشان هستند، این در حالی است که ایران تنها یک رایزن بازرگانی در روسیه دارد

پیگیری امور مربوط به موضوع نامه نوشته می‌شود. امیدوارم در مکاتبه با روسیه این موضوع دیده شود و تجارت شماره مستقیم مسئول پیگیری موضوع نامه ارسالی به روس‌ها را همانند طرف روس قید کنند.

اقتصاد روسیه اکنون به شکلی پیش می‌رود که تجار و فعالان اقتصادی نگران‌ای از همکاری نداشته باشند؟ یعنی اگر کالایی صادر می‌کنند یا می‌خواهند همکاری مشترکی داشته باشند می‌توانند مرادوات مالی داشته باشند؟

هیچ مشکلی وجود ندارد. روابط بانکی ایران و روسیه بعد از تحریم‌های جدیدی که علیه روسیه وضع شده، خیلی قابل قبول‌تر شده است و البته این امر به جهت کوشش و اهتمام سفیر ایران در روسیه نیز بوده است. روابط رسمی بانکی بین دو کشور به بهترین نحو در حال شکل‌گیری است. روس‌ها از این بابت نگرانی‌هایی داشتند که خوشبختانه حل شده است. همکاری‌ها بر اساس قانون در حال انجام است.

در حال حاضر روسیه با دلار خرید و فروش کالا را انجام می‌دهد؟

بعد از عملیات ویژه نظامی روسیه تمام مبادلات به سمت روبل رفته است و چندی پیش هم در بورس تهران شاهد ظاهر شدن روبل روسیه بودیم. تصور می‌کنم بزودی شاهد ظهور ارز ملی کشورمان در بورس مسکو نیز باشیم. در حال حاضر روسیه با کشورهای دوست مربوط به پیگیری نامه‌ها و مذاکرات حل می‌شود و آن این است که منتهی‌الیه سمت چپ نامه روس‌ها، شماره تماس مستقیم مسئول شده است.